

Maloumnom dečaku Viti Pljaskinu,
mom prijatelju i komšiji.

Autor

A Savle koji se zvaše i Pavle, pun Duha svetoga pogledavši na nj reče: o napunjeni svakoga lukavstva i svake pakosti, sine đavolji! neprijatelju svake pravde! zar ne prestaješ kvariti pravijeh putova Gospodnjih?

Djela apostolska, 13. 9-10

Гнать, держать, бежать, обидеть, слышать, видеть и вертеть, и дышать, и ненавидеть, и зависеть и терпеть.

Grupa glagola u ruskom jeziku koji čine poznati izuzetak od pravila; ritmički organizovani radi lakšeg pamćenja.

Isto ime! Isti oblik!

Edgar Po, „Vilijam Vilson“

Prva glava

NIMFEJA

Tako dakle, ali kako da počnem, kojim rečima? Svejedno je, počni rečima: tamo, na staničnom ribnjaku. Na *staničnom*? Ali to je pogrešno, to je stil-ska greška, Vodocrpka bi mi to sigurno ispravila, staničnim se nazivaju bife ili novinski kiosk, ali ne i ribnjak, ribnjak može da bude *okolostanični*. Pa nazovi ga okolostaničnim, zar je to važno? Dobro, onda ću tako i da počnem: tamo, na okolostaničnom ribnjaku. Trenutak, a stanica, sama stanica, molim te, ako ti nije teško, opiši mi stanicu, kakva je bila, kakav joj je peron: drveni ili betonski, kakve su zgrade bile pored nje, verovatno si zapamtio njihovu boju ili možda znaš i ljude koji su živeli u tim kućama na toj stanici? Da, znam, tačnije, znao sam neke ljude koji su živeli na stanici i mogu da kažem ponešto o njima ali ne sada, kasnije jednom, sada ću da opišem stanicu. Ona je obična: skretničareva kućica, žbunje, biletarnica, peron, uzgred budi rečeno: drveni, škripav, od dasaka, često su mu virili ekseri pa tamo nije trebalo ići bez obuće. Oko stanice je raslo drveće: jasike, borovi, to jest razno drveće, razno. Sama stanica je bila obična

stanica, ali ono što se nalazilo iza nje – izgledalo je vrlo dobro, neobično: ribnjak, visoka trava, plesni podijum, šumarak, odmaralište i drugo. U okolostaničnom ribnjaku kupali su se obično uveče, posle posla, dolazili su električnim vozovima i kupali se. Ne, nego su se prvo razilazili po vikendicama. Umorno, dahćući, brišući lica maramicama, vukući aktovke i mrežice, lupkajući slezinom. Ne sećaš se šta je bilo u mrežicama? Čaj, šećer, maslac, kobasica; sveža riba koja udara repom; makaroni, prekrupa, luk, polufabrikati, ređe – so. Išli su po vikendicama, pili čaj na verandama, oblačili pižame, šetali – ruku na leđima – vrtovima, zavirivali u vatrogasnu burad sa procvetalom vodom i čudili se mnoštvu žaba koje su skakale svuda po travi, igrali se sa decom i sa psima, igrali badminton, pili kvas iz frižidera, gledali televiziju, razgovarali sa komšijama. Pa ako još nije uspeo da padne mrak, odlazili su, u društvu, na ribnjak da se kupaju. A zašto nisu išli na reku? Plašili su se vrtloga i brzaka, vetra i talasa, virova i dubinskih trava. A možda reka jednostavno nije postojala? Možda. A kako se ona nazivala? Reka se nazivala.

Do ribnjaka su, u suštini, vodili svi putići i stazice, sve u našem mestu. Od najudaljenijih vikendica koje se nalaze na kraju šume vodili su tanki, slabi, gotovo nepostojeći puteljci. Jedva su se nazirali uveče, titrajući, dok su značajniji putići, utrveni odavno i zauvek, tako da nije moglo biti ni govora o tome da će na njima izrasti makar i jedna jedina travka – takvi

putići i stazice svetlucali su jasno, belo i ravnomerno. Na zalasku sunca, da, naravno, na zalasku, jedino odmah posle zalasku sunca, u suton. I eto, sve stazice su se ulivale jedna u drugu i vodile prema ribnjaku. Na kraju krajeva, na nekoliko stotina metara pre obale spajale su se u jedan divan put. A taj put je vodio malo kroz pokošene livade, a zatim ulazio u brezovu šumicu. Osvrni se i priznaj: da li je bilo dobro ili rđavo kada se uvuče, pri sivoj svetlosti, biciklom ulazi u šumicu? Dobro. Zato što je bicikl – uvek dobar, u svako doba, za svaku starost. Uzmimo za primer kolegu Pavlova. On je bio fiziolog, izvodio je mnoge oglede na životinjama i mnogo se vozio biciklom. U jednom školskom udžbeniku – naravno, sećaš se te knjige – postoji posebna glava o Pavlovu. Najpre idu sličice na kojima su nacrtani psi sa nekim specijalnim fiziološkim cevčicama, ušivenim u grlo, te se objašnjava da su psi navikli da dobijaju hranu na zvonjavu, a kada im Pavlov nije davao hranu nego samo badava zvonio, životinje bi se tada uznemirile i lučile pljuvačku – zaista je čudno. Akademik Pavlov je imao bicikl i mnogo se vozio njime. U udžbeniku je takođe prikazana jedna vožnja. Na toj slici Pavlov je već bio star, ali čio. On se vozi, posmatra prirodu, na volanu mu je zvonce – kao u oglecima, potpuno isto. Pored toga, Pavlov je imao dugu sedu bradu, kao Mihejev koji je živio, a možda i sada živi u našem vikend-naselju. Mihejev i Pavlov – obojica su voleli bicikl, ali tu postoji razlika, i to u sledećem: Pavlov je vozio bicikl radi zadovoljstva, odmarao se, ali za Mihejeva je bicikl uvek bio radna obaveza, takav mu je bio posao: da razvozi poštu bi-

ciklom. O njemu, poštaru Mihejevu – a možda mu je prezime bilo, jeste i biće Medvedev? – treba posebno govoriti, njemu treba posvetiti neko naročito vreme, pa će neko od nas – ti ili ja – obavezno da to učini. Uostalom, mislim da ti najbolje poznaješ poštara, jer je u vikendici živeo kudikamo duže od mog, mada, ako se o tome budeš pitao komšije, verovatno će ti reći kako je to tobože vrlo teško pitanje i kako je gotovo nemoguće snaći se u njemu. Mi, reći će komšije, nismo naročito nadgledali ni vas – to jest nas, i da je to uopšte veoma čudno pitanje, zašto vam je sad odjednom zatrebalo razjašnjavanje nekakvih besmislenih stvari, zar nije svejedno koliko je ko živeo, prosto je neozbiljno, latite se pametnijeg posla: maj je, ali u vašoj bašti očigledno uopšte nisu okopana sva stabla, a valjda volite da jedete jabuke, primećuje čak i vetropir Norvegov – i on od jutra kopa u baštici ispred kuće. Da, kopa, odgovorićemo mi – neko od nas – ili ćemo u horu reći: da, kopa. Nastavnik Norvegov ima vremena za to, ima i želju. Pored toga, on ima baštu i kuću, a mi? – mi nemamo više ničeg nalik na to – ni vremena, ni bašte, ni kuće. Vi ste prosto zaboravili da mi već odavno, verovatno devet godina ne živimo ovde u naselju. Jer smo prodali vikendicu – prosto je prodali. Pretpostavljam da ćeš ti, kao razgovorljiviji i društveniji čovek, poželeti da dodaš još nešto, da ćeš se upustiti u preispitivanje, počećeš da objašnjavaš zašto smo je prodali i kako, s tvoje tačke gledišta, nismo morali da je prodajemo, i ne samo što nismo morali nego nije trebalo ni da je prodamo. Ali, najbolje je da odemo od njih, da otputujemo prvim električnim vozom, ne želim da im čujem glasove.

Naš otac je prodao vikendicu kada se penzionisao, mada mu je penzija bila tako velika da vikendaški poštari Mihejev – koji čitavog života sanja dobar novi bicikl ali nikako ne može da uštedi dovoljno novaca, ne zato što je darežljiv nego što prosto nije čuvaran čovek – dakle, kada je od jednog našeg komšije, druga javnog tužioca saznao kakvu će penziju primati naš otac, Mihejev umalo nije pao sa bicikla. Poštari je mirno prolazio duž ograde iza koje se nalazila vikendica tog komšije – uzgred, sećaš li se njegovog prezimena? Ne, nećeš ga se odmah setiti, loše pamtiš imena, a i čemu pamćenje svih tih imena i prezimena, je li tako? Naravno, ali kad bismo znali prezime, bilo bi nam pogodnije za pripovedanje. Pa, možemo smisliti uslovno prezime, ionako su sva prezimena – koliko god bila stroga – uslovna, pa čak i kada su prava. S druge strane, ako navedemo njegovo uslovno prezime, pomisliće da mi ovde nešto kao pravimo, pokušavamo nekoga da prevarimo, da nekoga dovedemo u zabludu, a mi nemamo ama baš ništa da krijemo, govorimo o čoveku komšiji, komšiji koga svi u naselju poznaju i svi znaju da radi kao drug javni tužilac, da mu je vikendica obična, nije nešto preterano raskošna, badava su, po svoj prilici, govorili kako mu je kuća sagrađena od, tobože, kradenih cigala – a šta ti misliš? A? Šta kažeš? Šta je, ti mene ne slušaš? Ne, slušam te, samo mi je sada palo na pamet da je u onim flašama verovatno bilo pivo. U kakvim flašama? U onim velikim, u komšijinoj šupi, u njima se nalazilo najobičnije pivo – šta misliš? Ne znam, ne sećam se, odavno nisam razmišljao o tom vremenu. A baš u trenutku kada

je Mihejev prolazio pored komšijine kuće, domaćin je stajao na pragu šupe i pri svetlosti razgledao flašu s pivom. Mihejevljev bicikl je jako zvečao poskakujući na borovom korenju koje je štrčalo iz zemlje, tako da je komšija morao čuti i prepoznati Mihejevljev bicikl. A čim ga začuje i prepozna, brzo je prilazio ogradi da bi upitao poštara ima li pisama, ali je umesto toga – i sam iznenađen – saopštio: javni tužilac je otišao u penziju – rekao mi je drug javnog tužioca – jesi li čuo? Smešeći se. Koliko su mu dali? – odazvao se Mihejev bez zadržavanja, samo je lako usporio – koliko para? Osvrnuo se u pokretu i komšija je video da preplanulo poštarevo lice ne izražava ništa. Poštar je, kao i uvek, izgledao miran, samo mu je brada, za koju su prionule iglice četinara, lepršala na vetru: na vetru koji nastaje od brzine, na brzinskom biciklističkom vetru, a komšiji – da je makar malo bio pesnik, sigurno bi se učinilo da Mihejevljevo lice, ovejano svim vikendaškim promajama, izgleda kao da i samo izduvava vetar, te da je Mihejev upravo taj čovek koji je u naselju bio poznat pod imenom Pošiljalac Vetra. Bolje reći, bio je *nepoznat*. Tog čoveka niko nije čak ni video, možda on nije ni postojao uopšte. Uveče, posle kupanja u ribnjaku, vikendaši su izlazili na zastakljene verande, sedali u pletene fotelje i pričali razne priče, a u jednoj od njih bila je i legenda o Pošiljaocu. Jedni su tvrdili da je on tobože mlad i mudar, a drugi da je navodno mator i glup, treći su insistirali na tome da je sredovečan ali nerazvijen i neobrazovan, četvrti – da je star i pame-tan. Bilo je i petih, koji su tvrdili da je Pošiljalac Vetra mlad ali onemoćao, ludak ali – genijalan. Govorili su

kako se on pojavljuje tobože jednog od najsunčani-
jih i najtoplijih letnjih dana, kako vozi bicikl, zviždi u
orahovu pištaljku, a jedini posao mu je da šalje vetar
u ono mesto kojim se i sam vozi. Imalo se na umu da
Pošiljalac šalje vetar samo tamo gde već postoji suviše
mnogo vikendica i vikendaša. Da, da, a tamo je i bilo
upravo takvo mesto. Ako se ne varam, u okolini stani-
ce nalazila su se tri ili četiri vikend-naselja. A kako se
zvala stanica? – nikako ne mogu da je vidim izdaleka.
Stanica se zvala.

To je peta zona, karta košta trideset pet kopejki,
voz polazi u jedan i dvadeset, severna pružna grana,
grana bagrema ili, recimo, jorgovana, cveta belim cve-
tovima, miriše na kreozot, na prašinu putničkih vago-
na, na duvan, belasa se duž zone otuđenja, uveče se na
prstima vraća u baštu i pažljivo sluša kretanje elektri-
čnih vozova, podrhtava od šumova, zatim se cveće za-
tvvara i spava, popuštajući upornim zahtevima brižne
ptice po imenu Najtingel; grana spava dok vozovi, si-
metrično raspoređeni na njoj, uspaljeno jure jedan za
drugim u mraku, dozivajući svaki cvetić po imenu,
osuđujući na nesanicu žučne stanične starice, bezno-
ge vagonске harmonikaše koji su oslepljeni u ratu,
sive čuvare pruge u narandžastim bluzama bez ruka-
va, pametne profesore i lude pesnike, vikendaške ot-
padnike i baksuze – pecaroše rane i pozne ribe, skitni-
ce po žitkom šipražju prozračne šume, a takođe vre-
mešne čuvare bova, ostrvljane čija lica promiču iznad
bronzanog brujanja crnih voda plovnog puta, naizme-